

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Taloushallinto

2020

Teija Aalto

YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TALOUS JA RAHOITUS

– Case Crohn ja Colitis ry

Teija Aalto

YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TALOUS JA RAHOITUS

- Case Crohn ja Colitis ry

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona Crohn ja Colitis ry:lle, joka on valtakunnallinen IBD:tä tai muuta suolistosairautta sairastavien sekä heidän läheistensä etujärjestö. Työn tavoitteena oli pohtia yhdistyksen varainhankintaa keskittymällä ensin nykytilanteeseen. Nykytilanteen analyysin jälkeen oli tarkoituksena etsiä uusia varainhankinnan työkaluja. Muuttuvassa maailmassa ei enää kannattaisi tukeutua pelkästään avustusten myöntäjiin, joten toimintaa tulisi tarkastella erilaisista näkökulmista. Tuottojen ja kulujen tulisi pysyä tasapainossa, jotta varmistuttaisiin siitä, että yhdistyksen tekemä tärkeä työ sairastuneiden parissa saisi jatkua.

Työn alussa olevassa teoriaosuudessa kerrotaan yleisesti yhdistyksen taloudesta ja kirjanpidosta. Teoriaosuus perustuu kirjallisiin lähteisiin, asetuksiin ja lakeihin. Teoria on pyritty kirjoittamaan siten, että kokematon yhdistyksen toimija saa selkeän kuvan yhdistystoiminnasta. Jotta yhdistyksen varainhankintaa voidaan tutkia ja kehittää, on ensin tunnettava yhdistyksen rahavirrat eli mistä yhdistys oikein saa rahoituksensa.

Crohn ja Colitis ry:n varainhankinta koostuu pääsääntöisesti avustuksista ja jäsenmaksuista. Rahankeräyslupa on olemassa, mutta sen hyödyntäminen on ollut haasteellista toteuttaa. Rahankeräyslupaa voisi käyttää monipuolisemmin. Keräysten tuotot ovat olleet mahdollisuuksiin nähden pienet.

ASIASANAT:

Yleishyödyllinen yhdistys, talous, järjestötoiminta, varainhankinta

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of business administration

2020 | 40

Teija Aalto

ECONOMIC AND FINANCING OF THE GENERAL INTEREST ASSOCIATION

- Case Crohn ja Colitis ry

The thesis has been commissioned by Crohn and Colitis ry, which is a nationwide interest organization for people with IBD or other intestinal diseases and their relatives. The aim of the thesis was to consider the association's fundraising by first focusing on the current situation. After the analysis the current situation was to look for new fundraising tools. In a changing world, it would no longer be worth relying solely on grantors, so funding should be viewed from different perspectives. If the costs could be kept reasonable by fundraising, it would ensure that the important work done by the association on the sick should continue.

The theory part at the beginning of the work gives a general perception of the association's finances and accounting. The theoretical part is based on relevant literature, regulations and laws. The theory has been written in such a way that an inexperienced member of the association gets a clear vision of the association's activities. In order to research and develop the association's funding, it is first necessary to know the association's cash flow, where the association gets its funding.

Crohn's and Colitis Association's fundraising mainly consists of grants and membership fees. A fundraising permit exists, but it has been challenging to implement. The fundraising permit could be used in a more versatile way. Proceeds from the collections have been small compared to possibilities.

KEYWORDS:

Non-profit association, finance, organizational activity, fundraising

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 YHDISTYSTOIMINTA JA TOIMEKSIANTAJA	8
2.1. Yhdistystoiminta	8
2.2. Yhdistyksen käsitteet	9
2.2.1. Rekisteröimätön yhdistys	9
2.2.2. Rekisteröity yhdistys	10
2.2.3. Yleishyödyllinen yhdistys	10
2.3 Toimeksiantaja Crohn ja Colitis ry	11
3 YHDISTYKSEN TALOUS JA VEROTUS	13
3.1. Yleistä taloudesta	13
3.2. Kirjanpito	14
3.3. Tuloslaskelma ja tase	18
3.4. Tilinpäätös ja tilintarkastus	20
3.5. Verotus	21
4 YHDISTYKSEN TOIMINNAN RAHOITTAMINEN	23
4.1. Yleistä rahoituksesta	23
4.2. Avustukset	24
4.3. Varainhankinta	26
4.3.1. Jäsenmaksut	27
4.3.2. Rahankeräyslupa	28
4.3.3. Yritysyhteistyö	31
4.3.4. Muut keinot	32
5 LOPUKSI	36
LÄHTEET	38

KUVAT

Kuva 1: Kirjanpidon tiliristikot ja kirjausmallit	15
Kuva 2: Maksuperusteinen kirjaus	17
Kuva 3: Suoriteperusteinen kirjaus	18

TAULUKOT

Taulukko 1. Tulokertymät 2017- 2020	24
-------------------------------------	----

1 JOHDANTO

Suomessa toimii monenlaisia yhdistyksiä, esimerkkinä kyläyhdistykset, kulttuuriyhdistykset, ammatilliset yhdistykset, sosiaali- ja terveisyhdistykset ja potilasjärjestöt. Suomessa yhdistysrekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus, jäljempänä PRH. Yhdistysrekisteriin merkitään sellaisten yhdistysten tietoja, jotka ovat rekisteröityjä suomessa. Rekisteristä löytyy esimerkiksi yhdistysten säännöt sekä nimenkirjoittajat. Nimenkirjoittajilla tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, joilla on oikeus toimia yhdistyksen puolesta (Patentti- ja rekisterihallitus 2020). Vuoden 2019 lopussa Suomessa oli rekisteröityneitä yhdistyksiä ja uskonnollisia yhdyskuntia PRH:n tilastojen mukaan yhteensä 106 805 kpl (Patentti- ja rekisterihallitus 2020). Vuoden 2019 aikana uusia yhdistyksiä rekisteröitiin 1 713 kpl, mutta kuluneen viiden vuoden aikana uusien yhdistysten rekisteröinti on ollut laskussa. Sosiaali- ja terveystalouden yhdistyksiä, joihin toimenantajani kuuluu, oli rekisteröitynä 6 527 kpl (Patentti- ja rekisterihallitus 2020).

Yhdistyksien toimintaa ohjaavat monet lait. Muutamana esimerkkinä yhdistyslaki, kirjantalonlaki ja rahankeräyslaki luovat säädökset yhdistyksen toiminnalle. Yhdistyksen taloudesta vastaa hallitus ja on vastuussa yhdistyksen jäsenistölle toimistaan. Yhdistys voi olla rekisteröimätön tai rekisteröity. Asetuksessa ja laissa voidaan määritellä myös erikseen yhdistyksiä. Esimerkiksi Suomen Punainen Risti on erikseen laissa määritelty yhdistys, koska se on Suomen valtion tunnustama julkisoikeudellinen yhdistys. Suomen perustuslaissa on turvattu poliittisiin perusoikeuksiin yhdistymisvapaus, ja suomalaiset ovatkin niin sanottua yhdistyskansaa.

Taloudesta huolehtiminen on olennainen osa yhdistystoimintaa ja varainhankinta on isossa roolissa yhdistyksen taloudessa. Varainhankinnan tarkoituksena on kerätä varoja niin, että yhdistys suoriutuu jokapäiväisestä toiminnasta. Yhdistysten varainhankintakeinoja on useita erilaisia ja jokainen yhdistys voi näitä keinoja mukaillen valita itselleen parhaiten toimivimmat. Järkevintä on toteuttaa useampaa keinoa eikä jäädä yhden varaan. Varainhankinnan kehittämisen tavoitteina olisi turvata yhdistyksen tulevaisuus, jos ulkopuolelta tuleva rahoitus yhtäkkiä, radikaalisti laskisi.

Tässä opinnäytetyössä paneudutaan ensin yleisellä tasolla yhdistyksiin ja niiden toimintaan sekä käydään läpi yhdistysten taloutta ja rahoitusta. Työn teoriaosuuden on tarkoitus valmistella kokematon yhdistyksen toimija ymmärtämään yhdistystoimintaa

selkeämmin sekä hahmottamaan varainhankinnan kokonaiskuvaa, esimerkiksi apuna uusille hallituksen jäsenille.

Tarkoituksena on tarkastella valitun yhdistyksen varainhankintaa. Analysoidaan ensin yhdistyksen nykytilanne varainhankinnan osalta. Käydään läpi ne keinot, jotka tuottavat ja samalla tutkitaan voiko näitä mahdollisesti kehittää. Valitun yhdistyksen rahoitus koostuu pääsääntöisesti avustuksista. Toisena, tärkeänä osana on yhdistyksen keräämät jäsenmaksut. Työssä avataan valitun yhdistyksen varainhankintaa enemmän avustusten, jäsenmaksujen ja rahankeräysluvan ominaisuuksista.

Opinnäytetyön lopullisena tavoitteena on tuoda esille uusia, konkreettisia varainhankinnan keinoja yhdistyksen varainhankintaan sekä auttaa ymmärtämään yhdistyksen rahoitusta.

2 YHDISTYSTOIMINTA JA TOIMEKSIANTAJA

2.1. Yhdistystoiminta

Yhdistyksen toimintaan sovelletaan yhdistyslakia sekä muuta lainsäädäntöä, kuten kirjanpitolakia, tilintarkastuslakia, kirjanpitoasetusta ja henkilötietolakia. Erikoistilanteissa, esimerkiksi tapahtumissa, sovelletaan yleisötapahtumien säädäntöjä ja alkoholilainsäädäntöä. Myös yhdistysten omat säännöt ja yhdistystoiminnan käytännöt ohjaavat yhdistysten toimintaa. Rekisteröity yhdistys tarvitsee säännöt toimiakseen. Säännöissä tulee yhdistyslain mukaan määritellä ainakin seuraavat kohdat

- 1) yhdistyksen koko nimi
- 2) kotipaikka Suomessa
- 3) tarkoitus ja toimintamuodot
- 4) jäsenen velvollisuus suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja
- 5) hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi
- 6) tilikauden pituus
- 7) milloin hallituksen, toiminnan- ja tilintarkastajien valinta päätetään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaus tilikaudesta päätetään
- 8) missä ajassa ja miten yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle
- 9) miten purkautumis- tai lakkauttamistilanteessa yhdistyksen varat tulee käyttää

Yhdistyksen saa perustaa aatteelliseen tarkoitukseen, yhteistä toteuttamista varten. Yhdistyksen tarkoitus ei saa olla hyvien tapojen vastainen tai lain vastainen (YhdL 1:1§). Yhdistyslakia ei kuitenkaan sovelleta yhdistyksiin, jotka tavoittelevat voittoa tai muuta taloudellista etua eikä sellaiseen yhteisöön, joka on asetuksella tai lailla järjestetty erityistä tarkoitusta varten (YhdL 1:2§). Esimerkkinä lainsäädäntötoimin perustetusta yhdistyksestä on Suomen Punainen Risti (Perälä & Perälä 2006, 2). SPR:llä on oma laki sekä asetus (Punainen Risti 2020). Yhdistyslakia voidaan soveltaa vain, jos asianomaisessa laissa on näin säädetty (Perälä & Perälä 2006, 22).

Yhdistys saa harjoittaa taloudellista toimintaa, jos toiminnan luonne ei muutu pääasiallisesti taloudelliseksi eikä se pyri hankkimaan osallisille voittoa tai välitöntä taloudellista ansiota. Esimerkkinä julkaisu- ja koulutustoiminta voi olla normaalia taloudellista

toimintaa (Perälä & Perälä 2006, 24). Kuitenkin yhdistyslaissa tarkennetaan, että yhdistys saa harjoittaa sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa

- josta on määrätty sen säännöissä
- joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen
- joka on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena (YhdL 1:5§).

2.2. Yhdistyksen käsitteet

Suomessa ei ole taloudellisia yhdistyksiä koskevaa yleislakia, mutta joitakin taloudellisia yhdistyksiä varten on säädetty erityisesti niitä koskevia lakeja ja asetuksia. Esimerkkinä tästä toimii Raha-automaattiyhdistys (Perälä & Perälä 2006, 25).

Yhdistyslaissa on mainittu kiellettyjen ja luvanvaraisten yhdistysten tunnusmerkkejä. Luvan varaisia ovat yhdistykset, joiden toimintaan liittyy ampuma-aseiden käyttö eikä ole metsästystä varten. Tallaiseen yhteisöön vaaditaan aluehallintoviraston lupa. Esimerkkinä luvanvaraisesta yhdistyksestä toimii ampumayhdistykset (Aluehallintovirasto 2019).

Kiellettyjä yhdistyksiä puolestaan ovat sellaiset, jotka vaativat jäseniltään kuuliaisuutta ja jäsenet ovat jakautuneet joukkomuodostelmiin tai ryhmytyksiin jakautumisen perusteella, tai jos se on järjestäytynyt aseellisen varustautumisen vuoksi kokonaan tai osittain sotilaalliseen tapaan (YhdL 1:3§ -4§).

2.2.1. Rekisteröimätön yhdistys

Yhdistyslain 10 luvussa määritellään rekisteröimättömät yhdistykset. Jos yhdistystä ei ole merkitty rekisteriin, se ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia. Se ei voi myöskään kantaa tai vastata (YhdL 10:58§). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, jos rekisteröimätön yhdistys esimerkiksi päättää ottaa velkaa omiin nimiinsä, tulee velasta tällöin jokaisen velan ottaneen henkilön henkilökohtaista velkaa ja hän on velvollinen vastaamaan siitä yhteisvastuullisesti.

Rekisteröimätön yhdistys ei voi olla yleishyödyllinen, koska sitä ei pidetä yhteisönä, mutta yhdistyksellä tulee olla aatteellinen tarkoitus (Perälä & Perälä 2006, 21). Rekisteröimättömän yhdistyksen toiminta on usein vähäistä ja se voi olla osa suuremman rekisteröidyn yhdistyksen organisaatiota. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä koskevat muun

muassa yhdistyslain taloudellista toimintaa, jäseniä ja lakkauttamista koskevat säännökset (Perälä & Perälä 2006, 21). Verotuksessa rekisteröimätöntä yhdistystä pidetään yhtymänä, jonka tulo verotetaan sen jäsenten tulona (verohallinto 2011).

Yhdistyslain kohdat 1 - 5 §, 10 §, 11 §, 43 §, 44 §, 60 §, ja 62 § ovat soveltuvin kohdin sovellettava rekisteröimättömiin yhdistyksiin (YhdL 10:59§). Jättämällä yhdistys rekisteröimättä ei voida kuitenkaan kiertää yhdistyslain 1 luvussa mainittuja ja julkisen edun takia annettuja pakottavia säännöksiä. Jos yhteisön tavoitteena on voiton tavoittelu tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen siihen osallisille, ei tätä lakia sovelleta. Jos yhteisö on erinäisellä asetuksella tai lailla järjestetty, sovelletaan yhdistyslakia vain, sikäli niin on erikseen säädetty (YhdL 1:2§).

2.2.2. Rekisteröity yhdistys

Kun yhdistys on rekisteröity Patentti- ja rekisterihallituksen alaiseen yhdistysrekisteriin, tulee yhdistyksestä rekisteröity yhdistys (Perälä & Perälä 2006, 21). Rekisteröidyn yhdistyksen nimeen lisätään sanat "rekisteröity yhdistys" tai näiden sanojen lyhennys "ry" taikka, jos yhdistyksen säännöt ovat ruotsinkieliset, sanat "registrerad förening" tai niiden lyhennys "rf" (YhdL 9:50§). Jos yhdistys on kaksikielinen, merkitään rekisteriin sekä suomen että ruotsin kielen nimet ja rekisteriin tehdään ilmoitus molemmilla kielillä (YhdL 9:51§). Vain rekisteröity yhdistys on oikeuskelpoinen (Perälä & Perälä 2006, 21). Jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista ja yhdistys voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona, jos yhdistys on rekisteröity siten kuin yhdistyslaissa säädetään (YhdL 1:6§).

2.2.3. Yleishyödyllinen yhdistys

Verotuksessa arvioidaan yhdistyksen yleishyödyllisyys ottaen huomioon yhdistyksen laaditut säännöt sekä todellinen toiminta. Yhteisö on tuloverolaisissa määritelty yleishyödylliseksi, jos

- se toimii yksinomaan yhteisön yleiseksi hyväksi. Tarkoittaen aineellista, henkistä, eettistä tai yhteiskunnallista toimintaa
- sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin

- se ei tuota toiminnallaan voittoa osinkona, voitto-osuutena eikä kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä (TVL 3:22§).

Jotta yhdistys voidaan katsoa yleishyödylliseksi, tulee edellä mainittujen edellytysten täytyä samanaikaisesti. Yleishyödyllisyys ratkaistaan verovuosiakohtaisesti sen tosiasiallisen toiminnan perusteella (Vinnikainen & Perälä 2016, 15). Jos yhdistys käyttää osanikin varoistaan perustajan tai hänen läheistensä hyväksi, yhdistystä ei luokitella yleishyödylliseksi. Jos toiminta palvelee lähinnä yksityisiä taloudellisia tarkoituksia eli yhdistyksen tarkoituksena on jäsenten kustannusten pienentäminen, yhdistys ei toimi yleiseksi hyväksi eikä sitä voida pitää yleishyödyllisenä (verohallinto 2011).

Verotuksen kannalta aatteellisuutta tärkeämpi käsite on yleishyödyllisyys, sillä yleishyödylliset yhteisöt ovat valtiolle verovelvollisia vain elinkeinotulosta (Perälä & Perälä 2006, 26). Yleishyödyllisen yhdistyksen verotusta käsitellään tarkemmin luvussa 3.3.

2.3 Toimeksiantaja Crohn ja Colitis ry

Crohn ja Colitis ry on valtakunnallinen potilasjärjestö, joka on perustettu vuonna 1984. Potilasjärjestö muodostuu jonkin tietyn sairauden, taudin tai vamman ympärille. Järjestöjen jäsenet ovat pääasiassa sairastuneita, sairaudesta toipuneita tai heidän omaisiaan. Järjestöt toimivat paikallisesti tai valtakunnallisesti koko Suomessa. Potilasjärjestöt tarjoavat tietoa, edunvalvontaa, vertaistukea, koulutusta, kuntoutusta ja tapahtumia, lisäksi ne tekevät vaikuttamistyötä yhteiskunnallisesti (HUS 2020). Crohn ja Colitis ry ajaa IBD:tä eli tulehduksellista suolistosairautta tai muuta suolistosairautta sairastavien ja heidän läheistensä etuja. Yhdistyksen keskeisiin toiminta-alueisiin kuuluvat vertaistoiminta, vaikuttaminen ja viestintä. Vuonna 2020 toiminnan painopistealue on työ ja suolistosairaudet (Crohn ja Colitis ry 2020a).

Yhdistyksessä on jäseniä lähes 8 000 (Crohn ja Colitis ry 2020a). Tällä hetkellä Suomessa on kuitenkin 50 000 IBD:tä sairastavaa ja vuosittain yli 2 000 suomalaista saa diagnoosin. Sairaus on viime aikoina yleistynyt voimakkaasti ja on yleisempää länsimaissa, mutta syytä ei vielä tiedetä miksi (Crohn ja Colitis ry 2020b).

Strategisena toiminta-ajatuksena Crohn ja Colitis ry:llä on edistää IBD:tä tai muuta suolistosairautta sairastavien sekä heidän läheistensä hyvinvointia sekä elämänlaatua. Yhdistykselle on tehty viiden vuoden strateginen toimintasuunnitelma (Crohn ja Colitis ry 2020c). Yhdistyksen tavoitteena on tehdä näkymättömästä näkyvää sekä olla Suomen

paras järjestö jäsenilleen - #meidänjärjestö. Yhdistyksen toiminnan arvoja ja strategisia tavoitteita vuosina 2019 - 2023 ovat rohkeus, yhdenvertaisuus ja luotettavuus (Crohn ja Colitis ry 2020d).

Crohn ja Colitis ry:n toimintaa rahoitetaan pääsääntöisesti jäsenmaksutuotoilla, yleisavustuksilla sekä erityisavustuksin. Avustuksia myöntää sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, jäljempänä STEA, joka on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen. STEA valvoo, että veikkauksen tuottoja käytetään tulokselliseen kansalaisjärjestöjen toimintaan. STEA hallinnoi sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleishyödylliseen, terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan kohdistuvia avustuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö tekee päätöksen jaettavista avustuksista. (STEA 2016).

Yhdistyksellä on voimassa oleva rahankeräyslupa ja sen käyttötarkoitukseksi on määriteltä IBD:tä sairastavien ja heidän läheistensä vertaistukitoiminta sekä IBD-sairauksista tiedottaminen. Yhdistys tekee myös yhteistyötä monien yritysten kanssa, joka mahdollistaa muun muassa erilaisten luentotilaisuuksien järjestämisen. Alueelliseen toimintaan voidaan hakea yhdistyksille tarkoitettuja toiminta-avustuksia kaupungeilta (Crohn ja Colitis ry 2020e).

3 YHDISTYKSEN TALOUS JA VEROTUS

3.1. Yleistä taloudesta

Kirjanpitolaki velvoittaa kaikkia, jotka harjoittavat liike- tai ammattitoimintaa, pitämään kirjanpitoa. Kirjanpitolaissa on erikseen kirjattu, että yhdistysten tulee myös pitää kirjanpitoa, vaikka eivät harjoittaisikaan liiketoimintaa (KPL 1:1§). Kuitenkaan yhdistyksen perimmäinen tarkoitus ei ole esittää, onko tilikaudella tehty voittoa vaan se, miten varoja on hoidettu.

Toiminnan ja rahoituksen suunnittelu, omaisuuden hoito sekä taloussuunnitelmien valvonta ja toteutus kuuluvat yhdistyksen talouteen olennaisesti. Yhdistyksen hallitus on merkittävässä roolissa yhdistyksen taloudessa, koska hallitus vastaa yhdistyksen talouden hoidosta. Vaikka rahavirrat olisivat yhdistyksessä pienet, tulee kirjanpito ohjata sellaisen tahon hoitoon, joka tuntee tarvittavat lait sekä omaa kirjanpidon tuntemusta. Ylin päättävä toimielin yhdistyksessä on yleinen kokous. Siellä jäsenistö hyväksyy edellisen tilikauden toimintakertomuksen, tilinpäätöksen sekä myöntää tilivelvollisille vastuuvapauden (Yhdistystieto 2014).

Tilikausi on 12 kuukautta. Poikkeustilanteessa, kuten toiminnan aloituksessa tai lopetuksessa, tilikausi voi olla lyhyempi tai vaihtoehtoisesti pidempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta (KPL 1:4§). Kirjanpitolautakunta (KILA) on ottanut kantaa lausunnossaan 1757/2005 kirjanpitovelvollisuuden syntymääjankohtaan eli siihen, milloin yhdistyksen ensimmäinen tilikausi alkaa ja mistä päivästä lähtien tapahtumat on kirjattava kirjanpidontileille. Lausunnossa todetaan myös, että rekisteröimätön yhdistys on kirjanpitovelvollinen, koska yhdistyslaki koskee sekä rekisteröityjä että rekisteröimättömiä yhdistyksiä minkä takia rekisteröinti yhdistysrekisteriin ei vaikuta tilikauden alkuun (KILA 1757/2005). Lausunnossa kerrotaan, että yhdistyksen ensimmäinen tilikausi alkaa perustamiskirjan allekirjoituspäivästä, jolloin syntyy myös velvollisuus kirjanpitomerkintöjen tekemiseen aikajärjestyksessä (KPL 2:4§).

Crohn ja Colitis ry:n tilikausi on kalenterivuosi. Yhdistyksellä on ollut kaksi kokousta vuodessa, kevät- ja syyskokous. Tilinpäätös hyväksytään kevätkokouksen yhteydessä jäsenistön toimesta. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä (KPL 3:6§). Tilinpäätös ja toimintakertomus on päivättävä ja kirjanpitovelvollisen on ne allekirjoitettava. Jos tilinpäätöksen tai toimintakertomuksen

allekirjoittaja on esittänyt eriävän mielipiteen tilinpäätöksestä tai toimintakertomuksesta, on tätä koskeva lausuma sisällytettävä tilinpäätökseen tai toimintakertomukseen hänen vaatimuksestaan (KPL 3:7§).

3.2. Kirjanpito

Kirjanpidon tulee noudattaa hyvää kirjanpitolakia (KPL 1:3§). Sen lisäksi, että noudatetaan kirjanpitolakia, tulee noudattaa myös kirjanpitoasetusta, verolainsäädäntöä sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeita sekä lausuntoja. Kirjanpitolautakunta, jäljempänä KILA, julkaisee sivuillansa ohjeet ja lausunnot, jotka ovat antaneet. Kirjanpitovelvollinen voi näitä tarvittaessa soveltaa. KILA on esimerkiksi antanut lausunnon hakijan pyynnöstä avustuksiin liittyen otsikolla liiketoiminnan tuottojen ja kulujen esittämisestä sekä avustusten siirtämisen merkitsemisestä säätiöiden ja yhdistysten tilinpäätöksiin (KILA 1971/2017).

Kirjanpidon tulee olla kahdenkertaista (KPL 1:2§). Kahdenkertaisella kirjanpidolla tarkoitetaan tapahtumien kirjaamista niin, että käytössä on aina kaksi tiliä, debet- ja kreditpuoli. Näin seurataan mistä raha on tullut ja minne se on mennyt. Tiliristikon vasemmasta puolesta käytetään nimitystä debet tai veloitus ja kun tälle puolen tehdään merkintä, kutsutaan sitä veloitettavan. Käyttöä voidaan ilmaista myös lisäämällä sana *per* eteen. Vastaavasti tiliristikon oikealla puolen on kredit tai hyvitys ja tämän eteen voidaan lisätä sanan *an* tilin nimen eteen (Perälä & Perälä 2006, 45). Kirjanpidon tilit voidaan jakaa kolmeen ryhmää:

- tulotilit
- menotilit
- rahoitustilit eli raha- ja saamistilit sekä pääomatilit, jotka koostuvat oman ja vieraanpääoman tileistä (Perälä & Perälä 2006, 45).

Kirjanpidon kirjaus voidaan tehdä myös käyttäen useampaa tiliä, mutta vientien on mentävä tasan. Alla havainnollistava kuva:

Tilin nimi		Esimerkki	Pankkitili		Lahjoitustuotot	
debet	credit		Tilille maksetaan	200,00		200,00
veloitus	hyvitys	lahjoitus				
per	an					
Perusteena molemmat puolet yhtäsuuret						
Tilin nimi		Esimerkki	Pankkitili		Postikulut	Kahvitarvikkeet
			Useampi tili käytössä	50,00	20,00	30,00
		kauppa-kuitilla, ostokset				
		kahvia ja postimerkkejä				

Kuva 1: Kirjanpidon tiliristikko ja kirjausmalli

Kirjanpitolaissa säädetään, että kirjanpito on järjestettävä niin, että kirjauksia voidaan tarkastella asia- ja aikajärjestyksessä. Aikajärjestys on yleensä sama kuin tositenumerojärjestys. Käteisellä rahalla tehdyt maksut tulee kirjata päiväkohtaiseen järjestykseen viipymättä. Muut kirjaukset saadaan tehdä pääkirjanpitoon kuukausitasolla tai muulla vastaavalla jaksotuksella, jollei jokin muu laki tai sen nojalla annettu säädös edellytä toisin (KPL 2:4§). Muulla vastaavalla tavalla tarkoitetaan neljää tai viittä viikkoa ja käteista- pahtumien kirjaaminen on tehtävä sellaisessa ajassa, että esimerkiksi ilmoitukset verotusta varten voidaan laatia ajallaan (Vinnikainen & Perälä 2016, 30). Verotuksen kanalta merkittäviä huomioitavia asioita on kausiveroilmoitusten laadinta, jonka eräpäivä on asianomaista kalenterikuukautta seuraavan toisen kuukauden 12. päivänä. Yhdistykset, joilla on vakituisia työntekijöitä kuten Crohn ja Colitis ry, joutuvat pitämään myös ajantasaista palkkakirjanpitoa kuukausittain voidakseen täyttää ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelvoitteen (Vinnikainen & Perälä 2016, 15).

Kirjanpitolaki edellyttää, että kaikista liiketapahtumista, tuloista ja menoista kirjanpidossa tulee olla päivätty ja numeroitu tositemite. Tositemiteestä pitää selkeästi olla todettavissa yhteys kirjanpidon kirjaukseen. Tositemite on takuu sille, että kirjanpidon kirjaus on perusteltu. Kun kirjauksen perusteeksi ei saada ulkopuolisen antamaa tositemitettä, kirjaus tulee todentaa kirjanpitovelvollisen itsensä laatiman ja asianmukaisesti varmennetun tositemiteen avulla (KPL 2:5§).

Pienemmät kirjanpitovelvolliset hyödyntävät pankin tilioitteita kirjanpidon pääasiallisena tositemiteenä ja kirjausperustana. Näin tilioitteelta voidaan KPL 2:4§ perusteella tehdä kirjaukset tilioite- tai päiväkohtaisena summavientinä kassatileille sekä sen vastatileille eli tulo- ja menotileille. Mikäli tilioitteelta viedään yhdistelmä kirjauksia kirjanpitoon, on ositeltavaa kirjata panot ja otot kahdella eri viennillä. Tällöin kirjanpidon pankkitilien kredit ja debet -vientien summat ovat täsmäytettävissä tilioitteiden kredit- ja debet -vientien summaan (Perälä & Perälä 2006, 67).

Tilien sisällön tulisi pysyä samanlaisena vuodesta toiseen. Talouden seurantaan myös helpottaa se, että kirjausketju pysyy aukottomana eli tositteet tulee numeroida järjestyksessä, kun niitä käsitellään kirjanpidossa. Tällä varmistetaan myös se, että kaikki yhtiön tositteet on käsitelty kirjanpidossa (Vinnikainen & Perälä 2016, 32). Kaikista tilikauden aikana käytetyistä kirjanpitotileistä tulee olla merkintä tililuettelossa. Pääsääntöisesti tililuetteloa ei saa muuttaa kesken tilikauden, mutta joskus tulee tarve muuttaa tililuetteloa. Tällöin muutokset tulee päivätä ja kirjata tililuetteloon. Tästä on maininta kirjanpitolain kohdassa 2:7a§. Tililuettelossa mainitut kirjanpidontilit muodostavat kirjanpitovelvolliselle tuloslaskelman ja taseen.

Osakirjanpito

Osakirjanpitojen yhdistelmäkirjauksilla pääkirjanpitoon tarkoitetaan esimerkiksi osto- ja myyntireskontran tapahtumien kirjaamista pääkirjanpitoon koosteena. Peruskirjanpitoa voidaan käyttää siis ostoreskontran laskuluetteloa, jossa tapahtumat ovat aikajärjestyksessä (Vinnikainen & Perälä 2016, 30). Tilikuukausittain pitää tehdä myös osakirjanpitojen täsmäytys. Tällä tarkoitetaan, että täsmäytyksessä on verrattava osakirjanpidon tapahtumien osakirjanpidon tilien saldoja pääkirjanpidon vastaavien tilien saldoihin (KILA, yleisohje 1.2.2011).

Maksuperusteinen kirjanpito

Yleisempi kirjanpidon käytäntö on suoriteperusteinen kirjanpito, mutta pieni yhdistys voi tehdä kirjanpitonsa maksuperusteisena. Kirjanpito kuvaa yrityksen rahaprosessia, kun kirjanpitomerkinnot tehdään kassaan- ja kassasta maksujen perusteella eli niin sanotun maksuperusteiden mukaan. Kirjaukset voidaan tehdä esimerkiksi pankin tiliotteen perusteella suoraan kulutilille (Perälä & Perälä 2006, 49). Maksuperusteisessa kirjanpidossa kirjaukset kirjataan silloin kun maksu suoritetaan ja samalla ostovelat sekä myyntisaamiset on voitava jatkuvasti selvittää (KPL 2:3§). Vähäisiä maksuperusteella tehtyjä kirjauksia ei ole tarpeen oikaista ja täydentää suoriteperusteiden mukaisiksi ennen tilinpäätöksen laatimista. Jos niiden yhteisvaikutus on kuitenkin olennainen, on oikaisu ja täydennys tehtävä (KPL 3:4§). Käytetään esimerkkinä vuosilomakorvausvelvoitetta. Tällä tarkoitetaan työntekijän ansaitsemaa vuosilomakorvausta, jonka työnantaja on velvollinen suorittamaan työntekijälle. Hyvän kirjanpitotavan mukaan on vuosilomakorvaus kirjattava suoriteperusteisesti lomapalkkavelaksi silloin, kun lomapalkka ansaitaan, mutta kuitenkin viimeistään tilinpäätöksen yhteydessä (Perälä & Perälä 2006, 50). Maksuperusteisesta kirjauksesta jää kirjanpitoon yksi kirjaus. Esimerkki kirjauksesta:

Esimerkkinä uusien oppaiden tilaus yhdistykselle		
Pankkitili	Oppaat	
100	100	1.1. tehty tilaus oppaista 2.1. saatu lasku oppaista 5.1. maksettu tilaus

Kuva 2: Maksuperusteinen kirjaus

Suoriteperusteinen kirjanpito

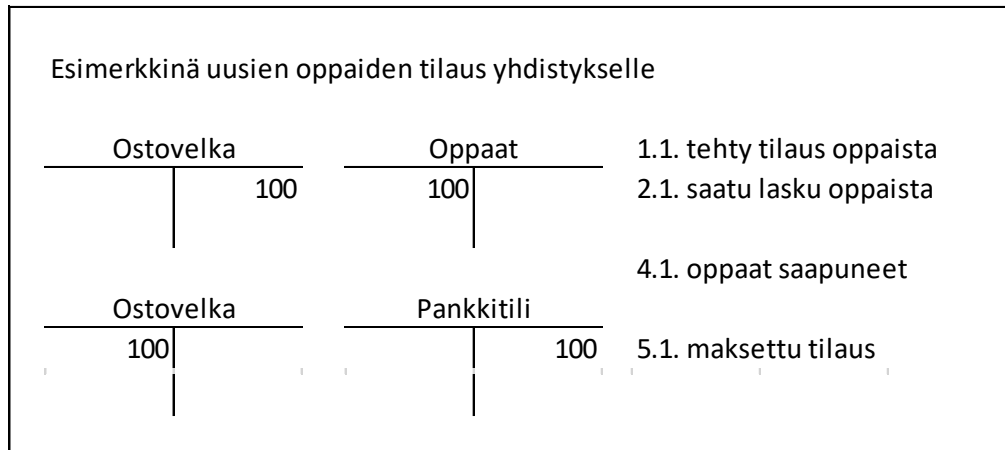
Suoriteperusteisen mukaan meno syntyy silloin, kun ostettu tuote vastaanotetaan, ja tulo syntyy, kun tuote luovutetaan. Meno- ja tulokirjauksen vastatilinä ei yleensä ole pankkitili, koska rahat eivät vielä tässä kohtaan liiku. Kun kirjanpito pidetään ajan tasalla, kirjataan menot ja tulot niiden syntyessä. Laskun saapuessa tilatusta tuotteesta kirjataan laskun summa velaksi ostovelkoihin ja hyvitetään kulutiliä. Vastaavasti myytävästä tuotteesta lähetetty lasku kirjataan myyntisaataviin ja veloitetaan myynnin tiliä. Esimerkiksi, kun suoriteperusteella kirjataan jäsenmaksutuottoja, veloitetaan pankkitilin sijasta jäsenmaksusaatavientiliä (Perälä & Perälä 2006, 50). Saamistilejä voivat olla esimerkiksi

- myyntisaamiset
- jäsenmaksusaamiset
- avustussaaamiset.

Vastaavasti velkatilejä voivat olla esimerkiksi

- ostovelat
- apurahavelat
- ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat
- siirtovelat (Perälä & Perälä 2006, 51).

Kun maksu suoritetaan, kirjaus tehdäänkin pankkitilin ja saamis- tai velkatilin välillä, eli pankkitiliä hyvitetään ja myyntisaatavia veloitetaan tai pankkitiliä veloitetaan ja ostovelkatiliä hyvitetään. Suoriteperusteinen kirjanpito puolestaan, kirjataan kahdessa osassa. Esimerkki ostetun tuotteen kirjauksesta:

Kuva 3: Suoriteperusteinen kirjaus

3.3. Tuloslaskelma ja tase

Tuloslaskelmassa tarkastellaan yhdistyksen tilikautta kokonaisuutena eli kirjataan selkeästi kaikki meno- ja tulotilit. Samalla tuloslaskelmakaava osoittaa yhdistyksen rahankäytöjärjestyksen (Tomperi 2017, 139). Kirjanpitoasetuksen 1:3§ kohdassa kerrotaan minimaalista tuloslaskelman kaavaa aatteellisen yhteisön ja säätiön tulee noudattaa. Yhdistysten koko ja toiminnan tarkoitus kuitenkin voivat poiketa merkittävästi toisistaan, on annettu kaava kuitenkin perusrunko, jota täydennetään kussakin tapauksessa. Tuloslaskelma on laadittava siten, että siitä selviää, miten tilikauden tulos on syntynyt (Tomperi 2017, 139).

Jokaisen ryhmän tuotot ja kulut on eriteltävä riittävästi tuloslaskelmassa tai sen liitteenä. Aatteellisen yhteisön tai säätiön tuloslaskelmakaavassa varainhankinnan tuotot ja kulut esitetään omana pääryhmänään summasaldoineen. Tähän sisällytetään yhdistyksen jäsenten toiminnasta syntyvät tuotot ja kulut, esimerkiksi arpajaisista saadut tuotot sekä niistä syntyneet kulut. Jos perittyyn jäsenmaksuun sisältyy keskusliitolle tilitettävä osuus, se käsitellään varainhankinnan kohdassa tulonsiirtona. Yhdistyksen omat jäsenmaksut ovat tavallisesti sen varsinaisen toiminnan kulua (Tomperi 2017, 143).

Tärkeimpänä ryhmänä tuloslaskelmassa on sen varsinainen toiminta, joka perustuu yhdistyksen sääntöihin kirjattuun toiminnan tarkoituksen toteuttamiseen. Crohn ja Colitis ry:n toiminnan tarkoitus on määritelty seuraavanlaisesti:

Crohn ja Colitis ry on valtakunnallinen potilasjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää IBD:tä tai muuta suolistosairautta sairastavien sekä heidän läheistensä hyvinvointia ja

elämänlaatua sekä tarjota ajantasaista tietoa ja monipuolista tukea usealla eri tavalla. Yhdistys edistää hyvän ja tasavertaisen hoidon saatavuutta laaja-alaisesti yhteistyöllä sekä vaikuttamalla eri tahoihin. (Crohn ja Colitis ry 2017).

Kirjanpitoasetuksen 1:8§ mukaan tuloslaskelman esittämistapaa ei saa muuttaa, ellei se ole tarpeen kirjanpitolain 3:2 §:ssä tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tuloslaskelmakaavojen eriä saadaan yhdistellä, jos yhdisteleminen johtaa selkeämpään esittämistapaan. Kaavassa on kuitenkin esitettävä selkeästi liikevaihto ja tilikauden voitto/tappio (KPA 1:10§). Mikäli esittämistapaa on muutettu, on sen syistä ja muutoksen vaikutuksista annettava liitetietona perustelu. Toiminnan luonteen muuttuessa on esimerkiksi perusteltua muuttaa esittämistapaa (Vinnikainen & Perälä 2016, 70).

Taseessa kuvataan yhdistyksen taloudellista asemaa (KPL 3:1§). Kirjanpidon tilit muodostavat taseessa kaksi puolta, vastaavaa ja vastattavaa. Vastaavaa -puolella esitetään kirjanpitovelvollisen varat eli ne erät, mistä rahat on saatu ja vastattavaa -puolella pääomat eli miten saadut rahat on sijoitettu (Perälä & Perälä 2006, 128). Vastaavia ovat aktivoidut menot, rahat ja saamiset, jotka esitetään jaettuna pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin, kun taas vastattavaa -puolen erät esitetään jaettuna omaan ja vieraaseen omaan (Perälä & Perälä 2006, 128).

Kirjanpitolaissa on säädetty virallinen tasekaavan muoto, jota jokaisen kirjapitovelvollisen tulee noudattaa (KPA 1:6§). Tase on laadittava kaavoja yksityiskohtaisempana, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi (KPA 1:9 §). Aatteellisilla yhteisöillä on usein merkittäviä tase-eriä, joiden esittäminen taseessa omana eränä saattaa olla tarpeen riittävän ja oikeellisen kuvan muodostamiseksi. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi jäsenmaksusaamiset ja avustussaaamiset. Tase-erät esitetään aina bruttomääräisinä eli toisistaan vähentämättä. Myös silloin kun kirjapitovelvollisella on saamista taholta, jolle on itse velkaa, on saaminen ja velka ilmoitettava erikseen (Perälä & Perälä 2006, 130). Tase-eriä saadaan vähentää toisistaan vain silloin, kun vähentäminen on perusteltua riittävän ja oikean kuvan antamiseksi, kuitenkin yhdistelemättä osakkeita tai osuuksia (KPA 1:10§).

Kirjanpitoasetuksen 1:8§ mukaan taseen esittämistapaa ei saa muuttaa, ellei se ole tarpeen kirjanpitolain 3:2 §:ssä tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Mikäli esittämistapaa on muutettu, on sen syistä ja muutoksen vaikutuksista annettava liitetietona perustelu. Toiminnan luonteen muuttuessa on esimerkiksi perusteltua muuttaa esittämistapaa (Vinnikainen & Perälä 2016, 90).

3.4. Tilinpäätös ja tilintarkastus

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee valmistua neljän kuukauden kuluttua, kun tilikausi päättyy (KPL 3:6§). Yhdistyksen virallinen tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja tilinpäätöksen liitetiedot. Taseesta ilmenee taloudellinen tilanne tilinpäätöspäivänä, tuloslaskelmassa kerrotaan tilikauden tuloksen muodostuminen ja liite tiedot kertovat esimerkiksi merkittävät ostovelat ja myyntisaamiset taseessa. Jokaisesta erästä on myös esitettävä vastaava tieto viimeistä edelliseltä tilikaudelta eli vertailutieto (KPL 3:1§). Tase-erittely laaditaan virallisen taseen tueksi, sitä ei kuitenkaan tarvitse lähettää rekisteröitäväksi patentti- ja rekisterihallitukselle (KPL 3:13§).

Tase-erittelyinä on yksityiskohtaisesti ryhmittäin luetteloitava kirjanpitovelvollisen taseeseen tilikauden päättyessä merkitty

- pysyvät vastaavat
- vaihtuvat vastaavat
- vieras pääoma; sekä
- pakolliset varaukset.

Tase-erittelyt saadaan vaihtoehtoisesti laatia siten, että ne sisältävät ainoastaan lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana (KPA 5:1§).

Tilinpäätöksen tulee antaa riittävä ja oikea kuva taloudellisesta asemasta sekä toiminnan tuloksesta kirjanpitovelvollisen toiminnan laadun ja laajuuden mukaan (KPL 3:2§). Tilinpäätöksen laadinnan tärkein periaate on jo aiemminkin mainittu hyvän kirjanpitoavan noudattaminen (KPL 1:3§). Muita huomioitavia tilinpäätösperiaatteita ovat

- oletus toiminnan jatkuvuudesta
- johdonmukaisuus tilikaudesta toiseen
- sisältöpainotteisuus
- varovaisuuden periaatteen noudattaminen
- tilinavauksen perustuminen edelliseen tilinpäätöksen taseeseen
- suoritusperusteinen kirjanpito
- hyödykkeiden ja tase-erien merkittävien erien erillisarvostus, sekä
- nettotamiskielto (KPL 3:3§).

Yhdistyksen hallinto ja talous tulee tarkistaa vuosittain. Yhdistyksen tilin- ja toiminnan-tarkastus noudattaa tilintarkastuslakia sekä mitä yhdistyslaissa säädetään (YhdL 38§). Yhdistykselle tulee valita tilintarkastaja jos

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on yli 200 000 euroa, sekä
- palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä (TilintarkL 2:2§).

Jos yllä mainitut kriteerit ei täyty, voi yhdistyksen tarkastaa toiminnantarkastaja. Toiminnantarkastajan tulee olla luonnollinen henkilö. Toiminnantarkastajalla on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi. Toiminnantarkastajalle on valittava varatoiminnantarkastaja (YhdL 6:38 a§). Tilintarkastajaksi hyväksytään luonnollinen henkilö, joka 6 luvun 1 §:n mukaisesti on KHT-, JHT tai HT -tutkinnon suorittanut tilintarkastaja (TilintarkL 1:2§).

Tilinpäätöksen laatimisen jälkeen ei saa enää muuttaa tai poistaa tositteen, kirjanpidon tai muun kirjanpitoaineiston sisältöä (KPL 2:7§).

3.5. Verotus

Yleishyödyllinen yritys ei ole kokonaan verottoman toiminnan alla, mutta verotettava osuus on huomattavasti suppeampi. Yhdistys, joka ei ole yleishyödyllinen, on kaikelta tulo toiminnaltaan verovelvollinen. Yleishyödyllisellä yhdistyksellä voi olla kolmenlaisia tuloja

- elinkeinotulo
- kiinteistötulo
- henkilökohtaisen tulolähteen tuloa.

Elinkeinotulosta verotetaan 20 prosenttia yleishyödyllistä yhdistystä. Elinkeinotulo on sellaista tehtyä tuote- tai palvelumyyntiä, jota elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset tekevät samoilla markkinoilla. Kun näillä tuloilla katetaan toiminnan kuluja, on kyseessä yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotoiminnan tuloa. Myyntiä, joka on laajamittaista sekä kohdistuu tavanomaisiin kulutustuotteisiin, esimerkiksi wc-paperit, voidaan pitää elinkeinotoimintana. Koulutustoiminta, joka on laajamittaista sekä säännöllistä vuosittain järjestettävää jäsenistön ulkopuolelle, on yleensä elinkeinotoimintaa. Palkattu henkilö-kunta voi kertoa myös elinkeinotoiminnasta (Verohallinto 2019).

Yleishyödyllisen yhdistyksen verovapaata tuloa ovat

- toiminnan rahoittamiseksi järjestetyistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta saadut tulot
- edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- tai muusta sellaisesta toiminnasta saadut tulot
- jäsenlehden tai muista yhteisön toimintaa palvelevista julkaisuista saadut tulot
- adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden vastaavien hyödykkeiden varojenkeräyksestä saadut myyntitulot
- sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkohteissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoiloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saadut tulot
- bingopelin pitämisestä saadut tulot (TVL 23§).

Pienimuotoisesta tuotteiden myynnistä tai muusta vähäisestä toiminnasta saatua tuloa ei myöskään veroteta, jos tarkoituksena on rahoittaa yleishyödyllisen yhdistyksen toimintaa (Verohallinto 2019).

Jos kiinteistö tai kiinteistön osa on muussa kuin yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä, on kiinteistöstä saatu tulo verotettavaa. Yleistä käyttöä on esimerkiksi sairaalana pitäminen, ja yleishyödyllistä käyttöä on vuokrata omaa tilaa yleishyödylliseen käyttöön toiselle yleishyödylliselle yhdistykselle. Vuonna 2019 kiinteistötulon veroprosentti on 6,26. Kiinteistötuloa on esimerkiksi vuokratulot. Verovapaata ei ole vuokrata kiinteistöä esimerkiksi jäsenelle vapaa-ajan käyttöön (Verohallinto 2019).

Henkilökohtaista tulolähteen tuloa yleishyödyllisellä yhdistyksellä on esimerkiksi jäsenmaksutulot, osinkotulot, korkotulot, lahjoitukset ja avustukset. Nämä ovat kaikki verovapaata tuloa (Verohallinto 2019).

Kirjallisella hakemuksella yleishyödyllisen yhdistyksen on mahdollista hakea verohuojennusta edellyttäen, että yhdistys harjoittaa yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa. Huojennus ei koske arvonlisäveroa tai kiinteistöveroa vaan verohuojennusta voi hakea vain tuloverosta (Verohallinto 2019).

Perintöverolain säädöksen 2§:n mukaan yleishyödyllinen yhteisö on perintö- ja lahjaverotuksessa verovapaa.

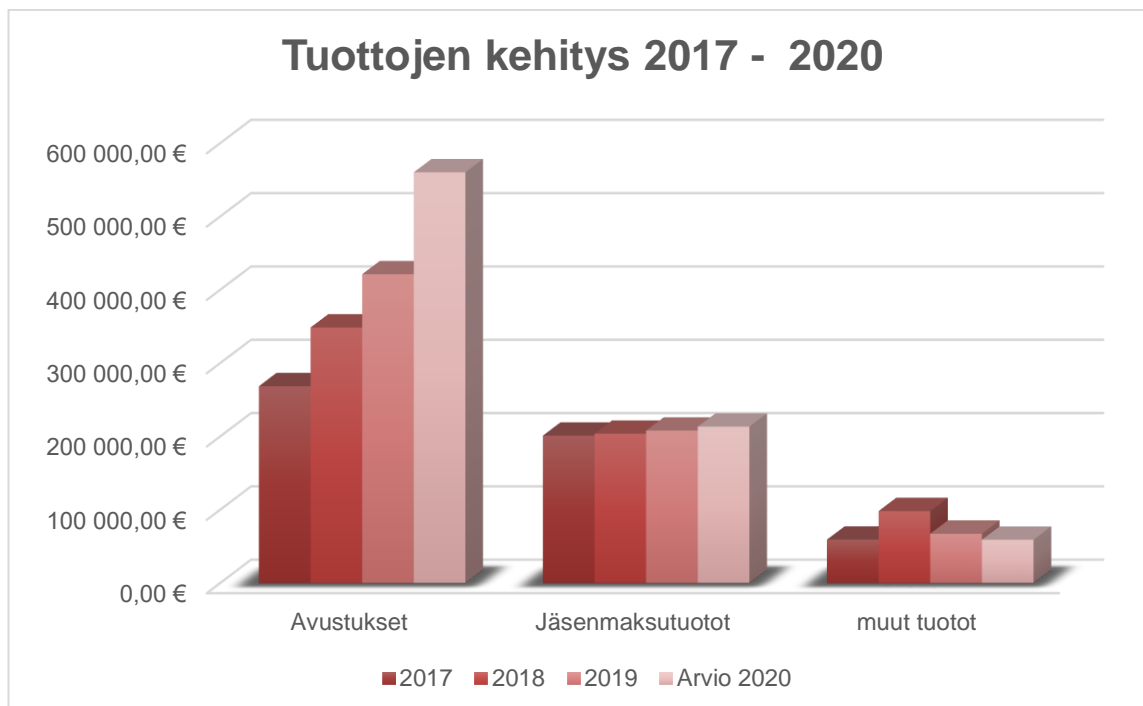
4 YHDISTYKSEN TOIMINNAN RAHOITTAMINEN

4.1. Yleistä rahoituksesta

Yhdistykset tarvitsevat päämääränsä toteuttamiseen sekä toiminnan ylläpitämiseen jatkuvaa ja säännöllistä rahoitusta. Rahoituskeinoja on monia ja toiminnan luonteen mukaan pääasialliset rahoituskeinot vaihtelevat. Rahoituskentät ovat viime vuosina muuttuneet merkittävästi, julkisten yhteisöjen rooli on vaihtunut toiminnan avustajasta palvelujen ostajaksi. Yksityisten yritysten tullessa mukaan yhdistysten perinteisesti harjoittamaan palvelutoimintaan, on toiminta muuttunut useissa tapauksissa kilpailtujen palveluiden tuottamiseksi. Kilpailua rahoituksesta on kiristänyt myös suurten yritysten itsenäisesti harjoittaman yhteiskuntavastuutoiminnan yleistyminen (Perälä & Perälä 2006, 253). Rahoituskentän muuttuessa varainhankinnan väärinkäytökset ovat lisääntyneet ja näin ollen rahoittajat vaativat yhä avoimempaa ja ammattimaisempaa raportointia varojen hankinnasta sekä niiden käytöstä (Perälä & Perälä 2006, 254).

Yhdistysten toimintaa rahoitetaan yleensä palveluista saaduilla tuotoilla, varainhankinnalla, avustuksilla ja lahjoituksilla sekä sijoitustoiminnan tuotoilla. Toiminnan rahoituksessa ei yleensä käytetä vierasta pääomaa (Perälä & Perälä 2006, 254).

Alla on kuvattuna Crohn ja Colitis -yhdistyksen rahoituksen kehittyminen vuosina 2017 – 2020. Erilaiset avustukset sekä jäsenmaksut ovat yhdistyksen suurimmat toiminnan rahoituksen lähteet.

4.2. Avustukset

Yhdistyksen hallituksen tehtävänä on selvittää, millaisia avustuksia sekä rahoitusta oma yhdistys voisi saada. Myönnettyjä avustuksia valvotaan tarkoin ja avustuskauden lopulla yhdistyksen pitää antaa selvitys avustuksen myöntäjälle raportoimalla, mihin avustus on käytetty sekä onko siitä jäänyt käyttämättä osuutta (STEA 2020, julkaisut). Jos avustusta on jäänyt käyttämättä tai avustus on käytetty vilpillisesti, avustuksen antaja saattaa periä avustusta takaisin. Avustukset ovat joko jatkuvia tai kertaluontoisia. Vaikka avustus olisi jatkuva, yhdistys on silti selvitysvelvollinen. Erilaiset säätiöt, yleishyödylliset järjestöt ja julkisyhteisöt eli kunnat ja kaupungit myöntävät avustuksia (Yhdistystieto 2014).

Yhdistyksen saamien avustusten käsittely kirjanpidossa riippuu siitä, miten avustuksen käyttötarkoitus on määritelty. Yleisavustus myönnetään varsinaisen toiminnan yleiseen tukemiseen. Tuloslaskelman kaava kertoo, minne yleisavustus tulee sijoittaa sekä avustus voidaan ilmoittaa yhteismääräisinä (Tomperi 2016, 145). Erityisavustuksia yhdistys voi saada varsinaisen toiminnan hanketta varten. Erityisavustus esitetään varsinaisessa toiminnassa kyseisen hankkeen tuottona, ja jos avustus on tarkoitettu tiettyjen kulujen kattamiseen, se käsitellään kulujen vähennyksenä (Tomperi 2016, 146).

Crohn ja Colitis ry:n toimintaa rahoitetaan STEA:lta myönnettyillä yleisavustuksilla sekä erityisavustuksilla. Vuonna 2019 Crohn ja Colitis ry sai avustuksia yhteensä 421 137 €. Yhdistys sai yleisavustusta sekä selkeästi kohdennettuja avustuksia. Avustukset jakaantuvat seuraavalla tavalla:

- yleisavustus 199 000 €
- sopeutumisvalmennustoiminnan kohdennettu toiminta-avustus 54 972 €
- vapaaehtois- ja vertaistoiminnan kohdennettu avustus 94 165 €
- Tukea perheille -hankkeen avustus 73 000 € (Crohn ja Colitis ry toimintasuunnitelma 2019).

Vuodelle 2020 yhdistys hakee seuraavanlaisia avustuksia:

- yleisavustus 300 000 €
- sopeutumisvalmennustoiminnan kohdennettu toiminta-avustus 83 000 €
- vapaaehtois- ja vertaistoiminnan kohdennettu avustus 128 000 €
- Tukea perheille -hankkeen avustus 78 000 €.

Uusille hankkeille on haettu avustusta vuonna 2020 seuraavasti

- #somempijärjestö 70 000 €
- Tukea ikääntyvien IBD:tä sairastavien elämään 72 000 €
- Paikka auki ohjelman osatyökykyisen palkkaamiseksi 34 000 € (STEA 2019, avustukset).

STEA on tehnyt vuoden 2020 avustuspäätökset ja yhdistykselle myönnettiin seuraavanlaiset avustukset:

- yleisavustus 199 000 €
- sopeutumisvalmennustoiminnan kohdennettu toiminta-avustus 83 000€
- vapaaehtois- ja vertaistoimintaan kohdennettu avustus 94 165 €
- TuPe – Tukea perheille -hankkeen avustus 78 000 €
- Tukea ikääntyvien IBD:tä sairastavien elämään 72 000 €
- Paikka auki -avustus osatyökykyisen henkilön palkkaamiseksi 34 100 € (Crohn ja Colitis ry 2020e).

Yleisavustuksella katetaan yleisiä toimiston ja hallinnon kuluja, sisältäen toiminnanjohtajan, sosiaali- ja terveysturvan asiantuntijan, viestintäpäällikön, sekä järjestökoordinaattorin palkat.

Yleisavustuksella katetaan toisen järjestösuunnittelijan palkasta 50 prosenttia ja loput 50 prosenttia katetaan kohdennetulla vapaaehtois- ja vertaistoiminnan avustuksella. Toisen järjestösuunnittelijan palkka- ja muut niihin liittyvät kulut katetaan kokonaisuudessaan kohdennetun vapaaehtois- ja vertaistoiminnan avustuksesta. Järjestökoordinaattorin palkkakuluja katetaan yleisavustuksesta 40 prosenttia, loput 60 prosenttia katetaan kohdennetun sopeutumisvalmennuskurssitoiminnan avustuksesta. Kohdennetun sopeutumisvalmennuskurssitoiminnan avustuksesta katetaan myös kurssien järjestämiskulut. Tukea perheille hankeavustuksesta katetaan kaikki TuPe -hankkeen kulut, sisältäen hankevastaavan palkan. Yhdistyksen vapaaehtoisten koulutukset kustannetaan vapaaehtois- ja vertaistoiminnan avustuksesta. Yhdistyksellä on kiitettävän aktiivinen vapaaehtoistoiminta.

4.3. Varainhankinta

Jotta varainhankinta olisi toimivaa, yhdistys tarvitsee aktiivisia toimijoita tai vapaaehtoisia hoitamaan varainhankinnan taloutta. Isommissa yhdistyksissä voidaan palkata työntekijöitä hoitamaan yhdistyksen taloutta ja näin ollen varainhankinta on osa tätä toimintaa. Jos kuitenkin tällaisia henkilöitä ei yhdistyksellä ole, voidaan yhdistyksen operatiivinen toiminta toteuttaa harrastajien jäsen- ja kausimaksuina. Yleensä maksut arvioidaan sen suuruiseksi, että saadaan katettua toiminnan kulut.

Useissa yhdistyksissä on valittuna rahastonhoitaja, kuka vastaa varainhankinnasta ja sen toimivuudesta yhdistyksessä. Rahastonhoitajan vastuulla on seurata, että jäsenistö maksaa jäsenmaksunsa ja näin ollen saa esimerkiksi vuosikokoukseen äänestysoikeuden. Crohn ja Colitis ry:lle ollaan tekemässä sääntöuudistusta, jonka myötä ajatuksena on luopua rahastonhoitajan roolista. Tämä on perusteltua esimerkiksi siksi, että yhdistyksellä on palkattua henkilökuntaa valvomassa taloutta sekä tilitoimistosta kirjanpitäjä.

Seuraavaksi käydään läpi keskeisimmät Crohn ja Colitis ry:n käytössä olevat varainhankinnan keinot.

4.3.1. Jäsenmaksut

Jäsenmaksutuotot kuuluvat varainhankintaan, vaikka ne eivät aiheudu mistään erityisestä toiminnasta. Jäsenmaksut ovat monelle yhdistykselle toiminnan kulmakivi ja varainhankinnan tärkein perusta. Yhdistysten jäsenmaksujen suuruuden päättää jäsenistö. Hallitus tekee ehdotuksen jäsenmaksun suuruudesta sääntömääräiseen, talousarvion hyväksyvään vuosikokoukseen ja jäsenistön päätöksellä ehdotus joko hylätään tai hyväksytään. Yhdistyksissä voidaan pitää myös kannatusjäsenmaksuja sekä perhejäsenmaksuja varsinaisen jäsenmaksun rinnalle. Kannatusjäsenmaksu on yleensä yrityksille suunnattu tapa kannattaa yhdistyksen toimintaa ja on varsinaista jäsenmaksua suurempi. Perhejäsenmaksulla saadaan yleensä jäsenmaksualennusta, jos samasta perheestä on useampi jäsen (Yhdistystieto 2014).

Jäsenmaksu on sen tilikauden tuottoa, jolloin se on kerätty. Jäsenmaksu on yleensä kalenterivuoden mittainen maksu, yleensä yhdistyksen tilikauteen määrätty. Jos jäsenmaksuikasi poikkeaa yhdistyksen tilikaudesta, tulee jäsenmaksut jaksottaa niiden tilikausien tuotoksi, joiden aikana maksu on oikeuttanut jäsenyyteen yhdistyksessä. Käytännössä jäsenmaksuista saatu tulo kirjataan maksuperusteisesti, mutta tilinpäätökseen oikaistään suoriteperusteiseksi, jotta jäsenmaksutulo vastaa maksettua jäsenmaksukautta (Perälä & Perälä 2006, 259).

Jäsenmaksutuotot ovat suurin yksittäinen varainhankinnan keino yhdistyksellä. Vuonna 2020 Crohn ja Colitis ry:n toimintaa rahoitetaan 207 900€:n jäsenmaksutuotoilla. Perusjäsenmaksu yhdistyksellä on 27€, perhejäsenmaksu 17€ ja kannatusjäsenmaksu 400€ (Crohn ja Colitis ry 2020e). Vuodelle 2020 jäsenmaksutuottoja arvioidaan saatavan 213 300 euroa.

Jäsenmaksutuottoja on käytetty pääsääntöisesti kattamaan yhdistyksen yleistoimintaa. Se osa, mitä STEA:n yleisavustuksella ei saada katetuksi, katetaan jäsenmaksutuotoilla. Osa jyvitetään myös alueelliseen ja valtakunnalliseen vertaistukitoimintaan. Yhdistyksellä on tapana järjestää kahdet valtakunnalliset tapaamiset jäsenistölle, kevät- ja syyspäivät. Näiden tapahtumien kulut katetaan jäsenmaksutuotoilla. Jäsenlehden sekä painettavien oppaiden kulut maksetaan myös näistä tuotoista. Yhdistyksen jäsenmaksutuotto -tiliä ei suoraan käytetä kulujen maksuun, vaan sieltä siirretään tarpeen mukaan käyttötilille varoja. Näin ollen jäsenmaksutuotto -tili osoittaa ajankohtaista tuottoa jäsenmaksuista.

4.3.2. Rahankeräyslupa

Rahankeräys on toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään rahaa vastikkeetta. Vastikkeeksi saa antaa vain rahankeräyslupan saajan tai keräyksen tunnuksen, jolla ei ole taloudellista vaihtoarvoa (RkL 3:3§). Rahankeräyslupan myöntämisen edellytyksenä on, että yhdistys on yleishyödyllistä toimintaa harjoittava sekä rekisteröity. Rekisteröimätön yhdistys voi kuitenkin saada poikkeuslupan tietyin laissa määritellyin edellytyksin. Rahankeräys on luvan varaista toimintaa ja lupapäätös on maksullinen (Yhdistystieto 2014). Vuonna 2020 rahankeräyslupa maksaa 300€ (Poliisi 2020, lupahinnasto). Rahankeräyslupa voi minimissään olla 6 kuukautta ja maksimissaan 5 vuotta. Crohn ja Colitis ry on hakenut rahankeräyslupaa aina kahden vuoden jaksoissa. Vuonna 2020 luvan hakeminen muuttuu siltä osin, että rahankeräyslupan voi hakea toistaiseksi voimassa olevana (Poliisi, rahankeräykset).

Luvan voi myöntää toimeenpanopaikan poliisilaitos. Poliisihallitus myöntää keräyslupan poliisilaitoksen toimialuetta laajemmalle alueelle. Keräyslupaa haetaan kirjallisesti ja mukaan on liitettävä yksityiskohtainen keräys- ja käyttösuunnitelma (RkL 1:11§). Poliisihallitus myös valvoo, että rahankeräyksellä kerätyt tuotot käytetään tarkoituksen mukaisesti. Rahankeräystä varten on avattava oma pankkitili kutakin rahankeräystä varten (RkL 1:17§). Kerätyt varat on käytettävä rahankeräysluvassa määrättyyn käyttötarkoitukseen. Rahankeräyslupan saanut on myös tilitysvelvollinen. Kuuden kuukauden kuluessa lupa-ajan päättymisestä on tilitys toimitettava luvan myöntäneelle poliisilaitokselle, joka tarkastaa ja hyväksyy tilityksen (RkL 1:21§).

Tämänhetkinen Crohn ja Colitis ry:n keräyslupan numero on RA/2019/1154 (Crohn ja Colitis ry, rahankeräyslupa). Lupa on myönnetty ajanjaksolle 19.12.2019-18.12.2021. Tässä luvassa varojen käyttötarkoitukseksi on määritetty IBD:tä sairastavien ja heidän läheistensä vertaistukitoiminta ja IBD-sairauksista tiedottaminen (Crohn ja Colitis ry, 2020g).

Seuraavaksi käydään läpi rahankeräyksen prosesseihin liittyvä esimerkki. Esimerkissä käydään läpi kokonaisuudessaan yhdistyksen keräys vuosilta 2015-2017.

Rahankeräystilitys

Ajanjaksolla 16.12.2015-15.12.2017 yhdistys oli saanut kerätyksi rahankeräysluvalla 6 687,68€. Luvan numero oli POL/2015/9100 ja toimeenpanoalue koko Suomi

Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Kerätty summa 6 600 € oli tullut pääsääntöisesti 50-vuotissyntymäpäivälahjoituksina yhdistykselle. Näistä varoista oli jäänyt kulujen jälkeen käyttöön 6 278,05€. Kuluja oli ollut 321,95€, pankkikulut sekä lupamaksu. Lupamaksu oli maksettu yhdistyksen käyttötililtä, joten varoja oli jäänyt käytettäväksi 6 578,05€. Hankitut erät oli siirretty yhdistyksen tilille alkuvuodesta 2018. Kerätyt varat oli suunniteltu käytettävän nuorten aikuisten sekä teini-ikäisten IBD:tä sairastavien vertaistukiviikonloppuun ja maailman IBD-päivän ohjelman järjestämiseen perheille. Varoja oli käytetty myös tiedon välittämiseen IBD:stä.

Rahankeräyslupahakemus

Luvan POL/2015/9100 umpeuduttua yhdistys haki uutta lupaa ajanjaksolle 16.12.2017-15.12.2019. Valtakunnallisena yhdistyksenä on järkevää hakea toimeenpanoaluetta koko Suomelle, pois lukien Ahvenanmaa. Uuden rahankeräysluvan numero on: RA/2017/1292. Hakemuksessa perustellaan hakijan toiminnan yleishyödyllisyys, kerrotaan varojen käyttötarkoitus sekä kuvaillaan hakijan toimintaa. Hakemuksessa esitetään suunnitellut keräystavat. Crohn ja Colitis ry aikoo käyttää keräykseen intranetissä vetoamista, hyödyntää jäsenlehteä sekä valtakunnallisia tapahtumia ja kohdistaa jäsenistölle sähköpostia jäsenrekisterin kautta. Arvioitu keräyssumma näillä tavoilla luvan aikana olisi 7 000 euroa. Erillistä keräystunnusta ei ole käytetty, vaan tiedot ilmoitetaan jäsenlehdessä ja yhdistyksen nettisivuilla, jäsensähköpostin yhteydessä sekä tarvittaessa erillisellä painetulla tiedotteella tai suullisesti. Hakemuksen allekirjoittavat yhdistyksen puheenjohtaja sekä toiminnanjohtaja.

Keräys- ja käyttösuunnitelma lupahakemuksen liitteeksi

Keräyssuunnitelmassa on arvioitu kunkin keräystavan mahdolliset kulut sekä laadittu tarkempi suunnitelma keräystavan toteuttamisesta. Näissä keräystavoissa on haettu kuluttomia toimia eikä kustannuksia näin ollen arvioitu. Internetissä vetoaminen on suunniteltu saavuttamaan 3 000 euron tuotot. Yhdistyksen nettisivuilla ilmoitetaan keräystilin numero sekä julkaistaan tiedote keräykseen liittyen. Lisäksi yhdistyksellä on käytössä useita sosiaalisen media kanavia, joita aiotaan hyödyntää tiedotteiden jakamisessa. Jäsenlehteen laitetaan säännöllisesti tiedote keräyksestä ja tiedotteen liitteenä on verkkosivujen lahjoitusteksti. Lehdissä tiedottamisella tavoitellaan 1 500 euron tuottoa. Valtakunnallisista tapahtumista pyritään saamaan 500 euron keräystuotot. Tapahtumissa olisi tarkoitus tiedottaa rahankeräyksestä ja erillisiin keräyskampanjoihin liittyvät tekstit tehdään kampanjakohtaisesti ja kampanjoita markkinoidaan myös tapahtumissa.

Keräyksen aikana lähetään jäsenistölle jäsenrekisterin kautta 2 - 4 kertaa tiedota, jossa kerrotaan keräyksestä. Tiedotteen liitteenä on verkkosivujen lahjoituspyyntöteksti tai vastaavasti kampanjaan kohdistettu teeman mukainen teksti. Lahjoitetut rahat tulevat sellaisenaan Crohn ja Colitis ry:n rahankeräystilille. Hallitus on vastuussa kerätyistä tuotoista.

Käyttösuunnitelmassa kerrotaan, miten hankitut tuotot rahankeräyslulla tullaan käyttämään. Varat tullaan käyttämään tulehduksellista suolistosairautta (IBD) tai muuta suolistosairautta sairastavien ja heidän läheistensä vertaistukitoimintaan ja sairauksista tiedottamiseen. Varojen karttumista ja käyttöä valvoo yhdistyksen hallitus.

Poliisiviranomainen käsittelee hakemuksen ja tämän jälkeen saadaan päätös rahankeräyslupan myöntämisestä. Seuraavaan rahankeräyslupahakemukseen määritellään käyttötarkoitus edellisten vuosien tapaan. Alla julkaistu tiedote keräyksen yhteydessä:

TUE TOIMINTAAMME JA LAHJOITA

Crohn ja Colitis ry:lle on myönnetty rahankeräyslupa ajanjaksolle 16.12.2017-15.12.2019. Luvassa on määritelty kerätyjen varojen käyttötarkoitukseksi IBD:tä sairastavien ja heidän läheistensä vertaistukitoiminta ja IBD-sairauksista tiedottaminen.

Lahjoitus on oiva tapa tukea toimintaamme. Kohteen voi lahjoituksen antaja päättää itse. Se voi olla esimerkiksi Crohn ja Colitis ry:n perheiden, nuorten tai senioreiden vertaistointia tai suolistosairauksiin liittyvän tiedon lisääminen.

Toivomme teidän huomioivan yhdistyksemme, mikäli suunnittelette lahjoittavanne joului- tai merkkipäivämuistamisiin varatut rahat hyväntekeväisyyteen. Kaikki tuki on meille tärkeää ja auttaa meitä tekemään tärkeää työtä suolistosairauksia sairastavien ja heidän läheistensä eteen.

Lahjoitukset voi osoittaa yhdistyksen tilille: Nordea FI28 1146 3001 1370 30

Crohn ja Colitis ry:lle on myönnetty rahankeräyslupa. Luvan numero: RA/2017/1292 (Crohn ja Colitis ry 2020g).

Keräyslipas

Yhtenä vaihtoehtona olisi keräyslipas. Toisinaan IBD-päivänä on ollut isojen kauppakeskusten auloissa yhdistyksen infopisteitä, joissa vapaaehtoiset ovat olleet kertomassa sairauksista. Näihin tilanteisiin voisi pöydälle asettaa keräyslippaan. Radikaalimpana vaihtoehtona olisi asettaa kaduille vapaaehtoisia keräyslippaiden kanssa, esimerkiksi IBD -päivänä, samalla he toisivat tietoisuutta sairauksista, esimerkkinä punaisen ristin keräyskampanjat. Keräyslippaita voisi myös olla esillä yhdistyksen kevät- ja syyspäivillä, jolloin osallistujat voivat halutessaan osallistua keräykseen. Tällä hetkellä yhdistyksen keräysluvassa ei ole määritelty oikeutta keräyslippaiden käyttöön.

4.3.3. Yritysyhteistyö

Crohn ja Colitis ry:n yritysyhteistyö on moniulotteinen. Yhteistyötä tehdään muutamien yritysten kanssa kiinteästi erinäisin sopimuksin, toiset sopimukset tuottavat varoja ja toisista yhteistöistä saadaan mainosta. Eri yhteistyöyritykset tukevat yhdistyksen tapahtumia eri suuruisilla summilla. Yhdistys solmii yritysten kanssa kirjallisen yleiseurooppalaisen EFPIA -koodia noudattavan sopimuksen. Crohn ja Colitis ry noudattaa seuraavia yritysyhteistyön periaatteita:

- Yritysyhteistyö ei saa olla ristiriidassa yhdistyksen arvojen kanssa
- Yhdistyksen tulee kaikissa tilanteissa säilyttää itsemääräämisoikeutensa sekä riippumattomuutensa oman toimintansa ja yhteistyön toteuttamisen osalta
- Yhdistys toimii puolueettomasti ja tasapuolisesti eri yhteistyökumppaneiden kanssa
- Yritysyhteistyö ja kumppanuussopimukset ovat yhdistyksen toiminnan rahoittamista sellaisten liikeyritysten kanssa, jotka haluavat edistää yhdistyksen kohdeyhmän hyvää elämänlaatua, palveluiden kehittämistä ja yhdenvertaisuuden toteutumista
- Sponsoroinnilla ja yhteistyösopimuksilla on täydentävä rooli yhdistyksen toimintojen rahoituksessa. Yhdistyksen ydintoiminnot eivät saa joutua riippuvaiseksi millään tavalla edellä mainituista rahoituksista
- Yhdistyksen eri toiminnot ovat avoinna tukijoille ja kumppanuussopimuksille sillä edellytyksellä, etteivät ne vaikuta kielteisesti toiminnan sisältöön
- Sponsorointi- ja kumppanuussopimuksissa ei tehdä sellaisia sitoumuksia, joita ei voisi julkistaa
- Toiminnassa noudatetaan Lääketeollisuus ry:n eettisiä ohjeita (Crohn ja Colitis ry, 2020g).

Yhdistys on tarjonnut yrityksille mahdollisuutta tukea yhdistyksen toimintaa. Yritykset voivat osallistua kevät- ja syyspäiville ostamalla itselleen esittelypisteen. Yrityksen pisteen hinta on ollut 1 000 euroa. Osallistumalla yritykset mainitaan tapahtuman tukijoina yhdistyksen viestinnässä.

Yhdistys tekee paljon sellaista yhteistyötä yritysten kanssa, jossa raha ei liiku yhdistyksen kautta. Esimerkiksi yhdessä yritysten kanssa järjestettävät luentotilaisuudet toimivat

niin, että yritys maksaa luennoitsijan luentopalkkion suoraan luennoitsijalle ja tilavuokran suoraan vuokraajalle. Näin ollen tämä ei aiheuta kirjanpidollista toimintaa yhdistykselle.

Tuoteyhteistyö

Roosanauha tekee paljon yhteistyötä erilaisten tuoteyritysten kanssa. Esimerkiksi saateenvarjoja, parkkikiekkoja ja heijastimia myydään kaupoissa ja jokaisesta myydystä heijastimesta kauppias tekee lahjoituksen Roosanauhalle. Yhdistys voisi kokeilla lähestyä tahoja, jotka voisivat olla tuotteillaan yhteydessä yhdistyksen toimintaan, esimerkiksi vessapaperit, hajusteet, pyyhlinat, wc-harjat ja erilaiset elintarvikkeet.

Ajatuksena voisi kokeilla, että jokaisesta ostetusta vessapaperipussista yhdistys saisi 0,10€:n lahjoituksen. Samalla tavalla voisi kokeilla yhteistyötä Fodmap -ruokavalioon soveltuvien tuotteiden kanssa. Fazerilla on vatsaystävällisiä leipiä, jotka sopisivat hyvin kohderyhmään. Yritykset saisivat tästä näkyvyyttä sekä yhdistys saisi varoja varainhankinnan kasvattamiseen. Yhdistys käsitelisi tämän kirjanpidossa lahjoitusten kautta.

4.3.4. Muut keinot

Joka vuosi vietetään maailmanlaajuisesti IBD-päivää 19.5. sekä IBD-viikkoa joulukuussa. Molempien ajankohtien tarkoituksena on lisätä tietoisuutta tulehduksellisista suolistosairauksista ympäri maailmaa. IBD-päivänä kuuluisia maamerkkejä valaistaan violetin sävyllä. Suomessa valaistus toteutetaan IBD-viikolla joulukuussa. Violetti sävy on tulehduksellisten sairauksien tietoisuusväri (Crohn ja Colitis ry 2020h). Näissä tapahtumissa yritys yhteistyö on näkyvillä, mutta tapahtumat ovat luonteeltaan sellaisia, että näistä ei varoja kerry yhdistykselle. Kaksi kertaa vuodessa olevat teeman mukaiset ajankohdat olisivat hyvä hetki tehdä erilaisia varainhankinnan kampanjoita sekä keräyksiä. Suomessa IBD-päivä näkyy aktiivisimmin sosiaalisessa mediassa, jolloin voisi hyödyntää sosiaalisen median tarjoamia varainhankinnan työvälineitä.

Facebook

Facebookissa on mahdollista perustaa varainkeruukampanja haluamalleen yhdistykselle. Palvelun tarjoajat ovat määritelleet, että keräykseen osallistuvan yhdistyksen on oltava yleishyödyllinen. Facebook kertoo sivuillaan hyvin, mitä yhdistykseltä vaaditaan varainkeruukampanjan mahdollistamiseen sivuilla.

Facebookin varainkeruu- ja lahjoitustyökalut ovat saatavilla vain tietyssä sijainneissa sijaitseville hyväntekeväisyysjärjestöille (Facebook, 2020a). Suomi on listattuna niihin maihin, joissa varainkeruu- ja lahjoitustyökalujen käyttö on oikeutettua. Lisäksi vaatimuksena on ilmoittaa toiminnanjohtajan syntymäaika ja osoite, ALV- ja rekisteröintinumero, rekisteröintiasiakirja, jonka on myöntänyt tai hyväksynyt Suomen julkishallinnon yksikkö, sekä valtuutettuun rahoituspalvelulaitokseen rekisteröity pankkitili. Rahoituspalvelulaitoksen dokumentti voi sisältää pankkitilin tiedot, kuten pankin nimen, pankkitilin omistajan nimen (järjestön nimi), lukukelpoisen ja virallisen pankkikirjeen tai tiliotteen, joka on enintään 3 kuukautta vanha, SWIFT-koodin sekä pankin IBAN-koodin (Facebook, 2020a). Kun yhdistys täyttää vaatimukset, voidaan suorittaa yhdistyksen rekisteröinti Facebook-maksuihin. Yhdistyksen sivujen ylläpitäjä päivittää sivut Facebookissa ja päivityksen jälkeen ylläpitäjän tilin kautta voidaan rekisteröityä Facebook-maksuihin lahjoitus -sivun kautta. Tämän jälkeen vielä tarkistetaan tiedot. Hakemus tallennetaan ja odotetaan rekisteröimisen hyväksyntää. Facebook voi hylätä tai poistaa organisaation käyttöoikeuden lahjoitus- ja varainkeruutyökaluihin, jos organisaatio rikkoo Facebookin yhteisönormeja, juridisia ehtoja tai muita käytäntöjä (Facebook, 2020b). Facebookin ”Miten rekisteröin hyväntekeväisyysjärjestön Facebook-maksuihin?” ohje sivulla on myös suora linkki rekisteröitymiseen.

Hyviä ja toimivia esimerkkejä yhdistyksistä, joille yksityishenkilö on toteuttanut keräyksen, ovat Lastenklirikoiden kummit ry ja Pelastakaa lapset ry. Myös Maailman luonnon säätiö on tehnyt onnistuneita keräyksiä. Yksityinen henkilö voi esimerkiksi syntymäpäivänsä kunniaksi valita, että hänelle mahdolliset muistamiset voisikin lahjoittaa hänen valitsemansa yhdistyksen toiminnalle. Henkilö jakaisi näin ollen Facebookissa linkkiä, jonka kautta ihmiset voivat lahjoittaa varoja. Lahjoitetut varat siirtyisivät yhdistykselle, tässä tapauksessa Crohn ja Colitis ry:lle.

Tätä soveltamalla yhdistys voisi perustaa, vaikka viikon mittaisen keräyskampanjan, esimerkiksi IBD -viikon tai maailman IBD-päivän ajaksi. Yhdistys tekee paljon yhteistyötä myös ulkomaille, varsinkin Eurooppaan, joten keräyksellä voisi saada huomiota myös muista maista. Itse olen nähnyt esimerkiksi Iso-Britannian tehneen tällaista keräyskampanjaa omalle IBD-yhdistykselleen.

Verkkokauppa

Yhdistys on kokeillut kerätä varoja esimerkiksi myymällä seinäkalentereita ja verkkokaupassa tuotteita. Verkkokaupassa oli muun muassa huppareita, pipoja ja kangaskasseja

myynnissä. Nämä eivät kuitenkaan tuottanut haluttua tulosta ja verkkokauppa toiminta lopetettiin 2019. Verkkokauppa olisi ollut ideana toimiva tapa kerätä varoja. On harmillista, ettei tuotteita saatu myydyksi. Kuluja tästä kokeilusta yhdistykselle ei kertynyt, koska verkkokauppa oli ulkopuolisen tahon ylläpitämä, joka lahjoitti 10% tuotteiden tuotosta yhdistykselle.

Toimitilan vuokraus

Kun yleishyödyllisellä yhdistyksellä on toimitilaa, sen vuokraamista toiselle yleishyödylliselle yhdistykselle on lain mukaan sallittua. Crohn ja Colitis ry:llä on toimistotila, jota voisi tarjota Tampereen seudun muille yhdistyksille käyttöön esimerkiksi vertaistapaamisiin. Tiloja voisi tarjota myös sellaisille yhdistyksille, jotka toimivat muualla Suomessa, eikä heillä ole tiloja Tampereella. Tallainen tarkastelu vaatisi aktiivista toimintaa yhdistysten kentällä. Yhdistyksen hallitus on kuitenkin tehnyt linjauksen, että tiloja vuokrattaisiin vain tutuille yhdistyksille.

Erilaiset pelit ja arvat jäsentapahtumissa

Ihmiset ovat kiinnostuneita myös erilaisista peleistä. Bingopelejä voisi kokeilla esimerkiksi kevät- ja syyspäivien yhteyteen, jossa pääpalkintona olisi esimerkiksi yhdistyksen tarjoama osallistuminen seuraavaan tapahtumaan. Bingopelien toteuttaminen vaatii merkinnän rahankeräyslupaun, joten tämä kannattaa ottaa huomioon harkittaessa tämän tyyppistä toimintaa.

Postissa lähetetään luonnonsuojeluliiton arpoja, joista saa valita ostaako vai heittääkö pois. Tämänkaltaista ideaa voisi jalostaa yhdistykselle. Tallainen toiminta vaatisi pienen pesämunan palkinnoista, joka saattaa olla haaste yhdistyksen näkökulmasta. Palkintojen tulisi olla kiinnostavia.

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tarkoituksena on varainhankinnan tapaan saada tuloja varsinaisen toiminnan kulujen kattamiseksi. Yhdistyksellä voi olla sijoitusomaisuutta, kuten korkorahastoja, liikehuoneisto-osakkeita, pörssiosakkeita tai muita sijoitus arvopapereita. Sijoitustoimintaa ajatellen pitää kuitenkin olla tarkkana, onko sijoitustoiminta yhdistykselle hyödyllinen. Jos sijoitustoiminnan kulut ovat yhtä suuria kuin saadut tulot tai suurempia, on sijoitustoiminta arvotonta. Tämä ei kuitenkaan ole Crohn ja Colitis yhdistykselle mahdollinen vaihtoehto, koska yhdistyksen toimintaa rahoitetaan STEA:n

avustuksin, eikä yhdistyksellä ole omia, sijoitettavia varoja. Sijoitus- ja rahoitustoimintaa voidaan ajatella esimerkiksi silloin, kun yhdistys saisi huomattavan perintölahjoituksen.

5 LOPUKSI

Omana näkemyksenä oli alustaa opinnäytetyö teoriaosuudella, jossa asiaan perehtymätön saisi käsityksen yhdistyksen taloudesta sekä miksi asiat tehdään tietyllä tavalla. Eri-tyisesti kappaleet yhdistystoiminta sekä talous ja verotus ovat sellaisia osioita, jotka johdattelevat lukijan ymmärtämään yhdistysten toimintaa. Nykypäivän yhdistystoiminta on kuitenkin muuttunut vuosien varrella, samalla kun yhteiskunta on muuttunut. Yhdistyksiä koskevat lainsäädännöt eivät välttämättä enää vastaa nykypäivän tarpeita. Tällaisessa tilanteessa muun muassa kirjanpitolautakunnalla on tärkeä rooli yleishyödyllisten yhdistysten asioiden ratkomisessa.

Työn päätavoitteena oli ensin analysoida Crohn ja Colitis ry:n rahoituksen nykytilanne. Rahoituksen perustaa käytiin avoimesti läpi ja tuotiin esille erilaiset avustukset sekä erityisavustukset, joita yhdistys hakee vuosittain. Avustukset ovatkin yhdistyksen tärkein rahoituksen lähde. Yhdistyksen tulokertymää esittävä taulukko oli selkeä ja sen avulla tavoitettiin näkemys yhdistyksen eri tulojen jakautumisesta. Rahoituksen nykytilanteen kartoittaminen saavutettiin oman arvioni mukaan hyvin.

Varainhankinnan osalta tuotiin esille nykyiset merkittävimmät keinot. Käytetyin keino odotetusti on jäsenmaksut, jotka ovatkin monen yhdistyksen rahoituksen perusta. Jäsenmaksuista saadut tulot ovat kiinni jäsenmäärästä sekä jäsenmaksujen suuruudesta. Crohn ja Colitis ry:llä on näkemykseni mukaan varma tulon saanti jäsenmaksujen suhteen. Tulehduksellisten suolistosairaiden määrä kasvaa koko ajan Suomessa ja on oletettavaa, että sairastuneet hakevat yhdistykseltä tukea ja liittyvät jäseniksi. Aina pitää ottaa huomioon maailman muuttuva tilanne ja pyrkiä varautumaan tilanteisiin, joissa muutokset ovat mahdollisia, esimerkiksi äkkiä romahtava jäsenmäärä. Jäsenmaksu on yhden ihmisen tuki yhdistykselle.

Muissa keinoissa tuotiin esille muita yhdistyksissä paljon käytettyjä tapoja kerätä varoja. Kuitenkin pitää ymmärtää, esimerkiksi sijoitus- ja rahoitustoiminnan sopimattomuus valitulle yhdistykselle. Nykytilanteessa tämä ei ole sopiva keino, koska yhdistyksellä ei ole omia varoja sijoittaa tämänkaltaiseen toimintaan. Yhdistyksen saadessa esimerkiksi merkittävän testamentin lahjoituksena, voisi tämän tyyppistä toimintaa ajatella. Tällaisessa tilanteessa tulee kuitenkin huomioida, että tämän tyyppinen toiminta vaikuttaa avustusten saantiin.

Kuten opinnäytetyössä on tullut esille, tällä hetkellä yhdistys toimii pääsääntöisesti STEA:n rahoituksen varassa sekä jäsenmaksutuotoilla. Tavoitteena olisi saada näistä ideoista jalostettua toimivia ratkaisuja yhdistykselle. Uusien varainhankinnan keinojen tutkimisessa jäätin aika yleiselle tasolle ja havaittuja keinoja kartoitettiin maltillisesti. Aktiivisen ja toimivan varainhankinnan toteuttamiseen tarvitaan vapaaehtoisia jäseniä sekä taloudenhoitajan suunnittelemaan taloutta. Crohn ja Colitis ry on siitä onnellisessa asemassa, että yhdistyksessä on palkattua työvoimaa ja näin ollen voidaan keskittää toimintoja eri työntekijöille. Näin taataan esimerkiksi se, että varainhankintaa suunnitellaan ja kehitetään jatkuvasti.

Toivon, että teoriaosuutta voitaisiin käyttää apuna esimerkiksi, kun yhdistykseen tulee uusia toimijoita tai työntekijöitä. Näkemykseni mukaan sain kerrottua perustoiminnan selkeästi. Se, saako yhdistys tästä uusia ideoita rahoituksen kehittämiseen jää vielä nähtäväksi.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. 2019. Ampumayhdistykset. Viitattu 23.2.2020. <https://www.avi.fi/web/avi/ampumayhdistykset>

Crohn ja Colitis ry 2020a. Yhdistys. Viitattu 04.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/toiminta/>

Crohn ja Colitis ry 2020b. IBD – Tulehdukselliset suolistosairaudet. Viitattu 04.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/tietoa-sairauksista/>

Crohn ja Colitis ry 2020c. Strateginen toimintasuunnitelma 2019-2023. Viitattu 04.3.2020. Saatavilla sähköisesti https://crohnjocolitis.fi/wp-content/uploads/2018/10/Strateginen-toimintasuunnitelma-2019-2023_CC-ry_virallinen-versio.pdf

Crohn ja Colitis ry 2020d. Strateginen toiminta-ajatus, tavoitteet ja arvot. Viitattu 04.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/toiminta/toiminta-ajatus-tavoitteet-ja-arvot/>

Crohn ja Colitis ry 2020e. Rahoitus. Viitattu 04.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/toiminta/rahoitus-ja-toiminta/>

Crohn ja Colitis ry 2020f. Yritysyhteistyön periaatteet. Viitattu 04.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/toiminta/rahoitus-ja-toiminta/yritysyhteistyon-periaatteet/>

Crohn ja Colitis ry 2020g. Tue toimintaamme ja lahjoita. Viitattu 14.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/toiminta/tue-toimintaamme-ja-lahjoita/>

Crohn ja Colitis ry 2020h. Maailman IBD-päivä 2019. Viitattu 14.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/maailman-ibd-paiva/>

Crohn ja Colitis ry 2019. Rahankeräyslupa 2019-2021. Viitattu 14.3.2020. Saatavilla sähköisesti <https://crohnjocolitis.fi/wp-content/uploads/2020/02/Rahanker%C3%A4yslupa-2019-2021.pdf>

Crohn ja Colitis ry 2019. Toimintasuunnitelma 2019. Viitattu 26.1.2020. <https://crohnjocolitis.fi/wp-content/uploads/2019/01/Toimintasuunnitelma-2019.pdf>

Crohn ja Colitis ry 2017. Yhdistyksen säännöt. Viitattu 9.3.2020. <https://crohnjocolitis.fi/wp-content/uploads/2017/12/Crohn-ja-Colitis-ry-s%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t-27.11.20171523.pdf>

Facebook 2020a. Suomi. Voittoa tavoittelemattomille järjestöille. Viitattu 5.4.2020. https://www.facebook.com/help/1640008462980459?helpref=page_content

Facebook 2020b. Suomi. Miten rekisteröin hyväntekeväisyysjärjestön Facebook-maksuihin. Viitattu 5.4.2020. <https://www.facebook.com/help/442078379905129>

HUS. 2020. Potilasjärjestöt. Viitattu 01.03.2020. <https://www.hus.fi/potilaalle/potilasjarjestot/Sivut/default.aspx>

Kirjanpitoasetus 1339/1997. Annettu Helsingissä 1.6.1998. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>

Kirjanpitolaki 1336/1997. Annettu Helsingissä 15.5.1998. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Kirjanpitolautakunta. 2005. KILAn lausunto 1757/2005. Kirjanpitovelvollisuuden alkamispäivä yrityksissä. Viitattu 04.03.2020. https://kirjanpitolautakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/kirjanpitovelvollisuuden-alkamispavasta-yrityksis-1

Kirjanpitolautakunta. 2011. KILAn yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista 1.2.2011, osakirjanpidon täsmäytys pääkirjanpitoon. Viitattu 07.3.2020. Saatavilla sähköisesti https://kirjanpitolautakunta.fi/documents/10197/10349155/KILA_menetelm_ohje_01_02_11_.pdf

Kirjanpitolautakunta. 2017. KILAn lausunto 1971/2017. Liiketoiminnan tuottojen ja kulujen esittämisestä sekä avustusten siirtämisen merkitsemisestä säätiöiden ja yhdistysten tilinpäätöksiin. https://kirjanpitolautakunta.fi/lausunnot-artikkeli/-/asset_publisher/liiketoiminnan-tuottojen-ja-kulujen-esittamisesta-seka-avustusten-siirtamisen-merkitsemisesta-saatioiden-ja-yhdistysten-tilinpaatoksi-1

Patentti- ja rekisterihallitus. 2020. Yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät. Viitattu 26.1.2020. <https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekisterissa-ja-uskonnollisten-yhdyskuntien-rekisterissa.html>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2020. Yhdistysrekisterin esittely. Viitattu 26.1.2020. https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterin_esittely.html

Patentti- ja rekisterihallitus. Uutiset, Uusia yhdistyksiä rekisteröity viime vuonna vähiten viiteen vuoteen. Viitattu 26.1.2020. https://www.prh.fi/fi/uutislistaus/2020/P_19851.html

Perälä, S. & Perälä, J. 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Poliisi 2020. Lupahinnasto. Viitattu 10.3.2020. https://www.poliisi.fi/luvat/palveluhinnasto_2020

Poliisi. 2020. Arpajaishallinto, rahankeräykset. Viitattu 10.3.2020. <https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset>

Punainen Risti. 2020. Laki ja asetus. Viitattu 23.2.2020. <https://www.punainenristi.fi/materiaali/laki-ja-asetus>

Rahankeräyslaki 255/2006. Annettu Helsingissä 31.3.2006. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060255>

STEA 2016. STEA. Viitattu 04.11.2019 <https://www.stea.fi/stea>

STEA 2019. Avustukset. Viitattu 04.11.2019 <http://avustukset.stea.fi/organisation/1101>

STEA 2020. Julkaisut. Viitattu 23.2.2020. <https://www.stea.fi/stea-avustukset/julkaisut>

Tilintarkastuslaki 1141/2015. Annettu Helsingissä 18.9.2015. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151141>

Tomperi, S. 2017 Kehittyvä kirjanpito. 16. uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Tuloverolaki 1992/1535. Annettu Helsingissä 1.1.1993. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>

Verohallinto. 2011. Milloin yhdistys tai säätiö on yleishyödyllinen? Annettu 1.4.2011. Viitattu 01.03.2020. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/yhdistys-ja-saatio/milloin-yhdistys-tai-saatio-on-yleishyo/>

Vinnikainen, M. & Perälä, S. 2016. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 11. uudistettu painos. Helsinki: ST-Akatemia Oy

Yhdistyslaki 503/1989. Annettu Helsingissä 1.1.1990. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>

Yhdistystieto 22.05.2014. Varainhankinta, avustukset. Viitattu 14.3.2020. <http://yhdistystieto.fi/wiki/72-varainhankinta>

Yhdistystieto 22.05.2014. Varainhankinta, varainhankinta jäsenmaksuin. Viitattu 14.3.2020. <http://yhdistystieto.fi/wiki/72-varainhankinta>